

Aan de gemeenteraad

Onderwerp	Informerende brief inzake netcongestie
Uw kenmerk	-
Ons kenmerk	2024-213388
Dienst	Fysiek Domein
Sector	Projectenbureau (PMB)
Contact	P.R. Luimstra 14058
Bijlagen	
Datum	22 oktober 2024

Geachte leden van de gemeenteraad,

Op 11 september 2024 bent u geïnformeerd over de vertraging van het Liander-project Netuitbreiding Lelie (NuLelie) ([klik hier](#)). Naar aanleiding van deze sessie is een agenda-initiatief ingediend en is verzocht diverse vragen te beantwoorden. Met deze brief proberen we zoveel mogelijk tegemoet te komen aan uw verzoek. Ook informeren we u over nieuwe informatie die we recent ontvangen hebben van netbeheerder Liander en over acties die we gezamenlijk met andere partijen nemen om de (gevolgen van de vertraging) zoveel mogelijk te beperken.

We weten nog niet alles, maar werken er samen aan

Met Liander zijn we aan de slag om een preciezer beeld te krijgen van de duur van de vertraging en consequenties voor specifieke projecten. Hier zijn ook verschillende beleidsvelden bij betrokken en diverse externe ontwikkelaars. Het gaat onder andere om de beleidsvelden woningbouw, economie, mobiliteit, vastgoed, energie en gebieds- en locatieontwikkeling

Netcheck en verdiepend vervolgonderzoek woningbouwprojecten

Alle woningbouwprojecten die formeel¹ zijn aangevraagd bij Liander vóór 1 juli 2024 worden aangesloten. Voor alle woningbouwprojecten die ná 1 juli formeel zijn of worden aangevraagd, zal door Liander eerst een netcheck gedaan worden. Deze netcheck moet uitwijzen of er inderdaad ruimte op het net is voor dit project op de gewenste datum. Mocht uit de netcheck blijken dat het project niet passend is, dan volgt er een verdiepend onderzoek. Hierin onderzoekt Liander of er alternatieve oplossingen zijn om het project toch mogelijk te maken. De doorlooptijd van deze onderzoeken is ongeveer 5 maanden. Waarvan 3 maanden voor de netcheck en 2 maanden voor het verdiepend onderzoek. De onderzoeken worden op volgorde van binnenkomst uitgevoerd.

¹ Een formele aanvraag of vooraanmelding verloopt via mijnaansluiting.nl of via de combi-organisaties ([klik hier](#))

Grootverbruikers

Voor grootverbruikers (>3x80 Ampère) mogen netbeheerders geen capaciteit reserveren, behalve als deze gecontracteerd is. Op veel plekken in Fryslân en ook gemeente Leeuwarden is al sprake van congestie voor grootverbruik. Er staan inmiddels zo'n honderd bedrijven op de wachtlijst voor afname van elektriciteit in de gemeente Leeuwarden. Dit kan oplopen door de vertraging van NuLelie.

Aansluittermijn bij (woningbouw)ontwikkelingen

Voor een huisaansluiting geldt een termijn van 18 weken die bij congestie tot 52 weken mag worden verlengd. Dat geldt alleen als er een hoofdnet ligt. Is er nog geen hoofdnet, dan geldt er geen termijn.

Voor vrijwel alle (grotere) nieuwbouwprojecten geldt dat er nog een hoofdnet moet worden aangelegd en daar heeft Liander geen verplichting om binnen 18 of 52 weken aan te sluiten. De doorlooptijd voor realisatie is bijna 2 jaar. Als voorwaarde voor het daadwerkelijk aansluiten, geldt dat eerst vanuit de netcheck en eventueel het verdiepend onderzoek blijkt dat er voldoende ruimte op het net is.

Deze doorlooptijden komen overigens niet door de vertraging van NuLelie, maar worden veroorzaakt vanwege tekorten aan personeel en materialen. Hierdoor kan het niet sneller opgepakt worden.

Aangepaste prioriteitstelling ten aanzien van de aanleg NuLelie

Liander heeft 83 netversterkingsprojecten (middenspanningsnet), waarvan 11 in onze gemeente ([klik hier](#)) op een andere wijze geprioriteerd.

Uitleg aangepaste volgorde van realisatie Nulelie-projecten

De vertraging van NuLelie betekent dat Liander de verduurzaming van bestaande woningen door bijvoorbeeld de toename van warmtepompen, laadpalen en zonnepanelen langer moeten faciliteren op het huidige net. Het gevolg is dat sommige delen van het net op termijn te zwaar worden belast door de toenemende vraag naar en het aanbod van elektriciteit.

NuLelie projecten die zorgen voor meer netveiligheid en -betrouwbaarheid krijgen daarom in de aangepaste planning voorrang. De planning is ook aangepast omdat het aantal projecten door de toegenomen vraag naar en aanbod van elektriciteit is toegenomen.

Om te komen tot een nieuwe planning heeft Liander projecten nu ingedeeld in de volgende categorieën:

1. De projecten die reeds in uitvoering zijn;
2. Projecten die zorgen voor verlichting op de onderstations in gebieden waar de netveiligheid en betrouwbaarheid onder druk komt te staan;
3. Projecten die zorgen voor verlichting op het middenspanningsnet in gebieden waar de netveiligheid en betrouwbaarheid onder druk komt te staan;
4. De projecten op basis van het Friese afwegingskader ([klik hier](#)) die nog niet in uitvoering zijn;
5. Nieuwe en aanvullende projecten die eerder niet in beeld waren.

Lopende acties

We gaan door met de huidige activiteiten en we bekijken op projectniveau of oplossingen gevonden kunnen worden. Onder andere in de brief van 14 maart 2023 hebben we u geïnformeerd aan welke acties we samen met de netbeheerders werken ([klik hier](#))².

We gaan door met pilots met bedrijven en het ontwikkelen van warmtenetten

Zo zijn we bijvoorbeeld met middelen uit het MKB-pakket gestart met de pilot Slim Energiebeheer ([klik hier](#)). Daarbij ondersteunen we vijf bedrijven met het oplossen van hun stroomvraagstuk.

Ook gaan we door met het in kaart brengen van de benodigde vermogens en het ontwikkelen van warmtenetten waardoor de belasting op het elektriciteitsnet afneemt.

Samenwerking op nationaal niveau

Samen met onder andere de gemeente Utrecht vinden we dat de nationale overheid meer snelheid kan maken ten aanzien van concrete acties.

Voorbeelden zijn:

1. Aanstuurbare warmtepompen en het afstemmen van subsidies hierop;
2. Het beperken van het gebruik van laadpalen tijdens piekuren;
3. Het stimuleren van netbewuste nieuwbouw;
4. Het inpassen van regelbaar vermogen via bijvoorbeeld een batterij of turbine.

Mogelijke gebiedsgerichte oplossingen

Samen met Liander bekijken we of we tot oplossingen kunnen komen. In een rapport van Liander worden mogelijke acties benoemd. Dit rapport gebruiken we als basis ([klik hier](#)).

Nieuw beleidsprogramma energie

Daarnaast werken we aan nieuw beleid en uitvoeringsplannen. In ons nieuwe Leeuwarder beleidsprogramma energie zullen we aandacht geven aan netcongestie.

Actieplan netcongestie Fryslân

Liander gaat samen met de Friese Energietafel ([klik hier](#)) en in afstemming met ons een actieplan netcongestie Fryslân maken. Hierin komen concrete maatregelen om de gevolgen van de vertraging zoveel mogelijk te beperken en daar waar mogelijk perspectief te bieden aan gebruikers van het net. Het opstellen van dit plan heeft naar verwachting een doorlooptijd van drie maanden. De plannen in de zogenaamde FGU regio (Flevoland, Gelderland en Utrecht) worden gebruikt als inspiratiebron. Zodra meer bekend is over deze plannen zullen we u informeren.

Maatschappelijk prioriteren vanaf 1 oktober 2024

Maatschappelijk prioriteren staat los van de prioritering van de NuLelie projecten, maar is wel relevant. Bedrijven of organisaties die op de wachtlijst staan bij de netbeheerder kunnen een aanvraag indienen. Na goedkeuring van

² En via informatiebijeenkomsten zoals op 20 september 2023 en meest recent op 11 september 2024.

de netbeheerder komt men hiermee hoger op de wachtlijst. Voor meer informatie ([klik hier](#)). Ook bij de beantwoording van de vragen in deze brief staan we stil bij het maatschappelijk prioriteren.

Beantwoording vragen

In onderstaande tabel beantwoorden we graag de vragen die gesteld zijn naar aanleiding van de informerende sessie:

Woningbouw in (grotere) uitbreidingsgebieden, zoals Steenslan, Spoordok en Middelsee. Zijn gevolgen voor fasering en/of hoeveelheid woningen. Of worden er woningen opgeleverd zonder dat ze op het net aangesloten worden?	Ja, er zijn gevolgen voor de fasering. Algemeen: Het is nu niet mogelijk iets over exacte woningaantallen te zeggen. Wat wel duidelijk is, is dat woningbouwrealisatie meer tijd zal vragen. Voor ons betekent dit vooralsnog uitstel en niet afstel. Waar het nodig is, zullen wij schuiven met de programmering van woningbouw door projecten naar voren te halen die wel goed in te passen zijn en projecten naar achteren te schuiven die moeten wachten op verzwaring van het net. We stemmen al regelmatig met Liander af over onze planvoorraad woningen. Met Liander gaan we nu nog preciezer in kaart brengen wanneer welk project van stroom voorzien kan worden. We informeren projectontwikkelaars over de noodzakelijke processtappen en aanmelding via mijnaansluiting.nl. Op dit moment is nog veel onduidelijk omdat op projectniveau nog een nadere analyse vanuit Liander moet plaatsvinden via zogenaamde netchecks. Dit is op dit moment het beeld voor de grotere woningbouwprojecten die u noemt: Middelsee/ De Zuidlanden: Voor Middelsee/ De Zuidlanden lijken de gevolgen mee te vallen omdat daar het NuLelie project naar verwachting op korte termijn klaar is (de verwachting is het vierde kwartaal van 2024). Deze woningbouwprojecten zijn als ontwikkeling gemeld bij Liander
--	--

	waardoor er op het Onderstation capaciteit is gereserveerd. Nu is echter op middenspanningsniveau, door de vertraging van NuLelie, op diverse plaatsen een knelpunt ontstaan. Om te voorkomen dat projecten worden gebouwd zonder zeker te weten dat de capaciteit ook via het middenspanningsnet geleverd kan worden, moet voor ieder project na 1 juli een netcheck worden gedaan. We gaan via (voor)aanmeldingen de komende tijd de woningen aanmelden en daardoor wordt meer duidelijk. Spoordok: Voor Spoordok wordt pas helder wat de consequenties zijn als een aanvraag gedaan wordt. Dat is nu nog niet gebeurd. Het energieplan dat voor Spoordok wordt gemaakt speelt hierin ook een rol. Hierin onderzoeken we de mogelijkheid van een collectieve warmteoplossing (met minder impact op het net). Steenlân II: Voor de lange termijnplanning is Steenlân II bekend bij Liander. Er is nog geen formele aanvraag gedaan. Het bestemmingsplan is 25 september 2024 vastgesteld. We weten dus op dit moment niet wanneer de aansluiting gerealiseerd kan worden.
Indien vertraging, wat zijn de gevolgen voor de GREX.	Bij het opstellen van de hercalculaties 2025 zullen de gevolgen van de vertraging worden doorgerekend in de verschillende grondexploitaties. Dan wordt duidelijk wat de exacte financiële gevolgen zijn. Dat is op voorhand lastig in te schatten. De vertraging is erg vervelend voor mensen die op zoek zijn naar een woning en dit kan een negatief effect hebben op de aantrekkelijkheid van het gebied en de verkoopbaarheid van woningen. Een belangrijk

	gegeven daarin is dat netcongestie op veel plekken in het land speelt.
Voorzieningen in uitbreidingsgebieden, zoals scholen, horeca, sport, zorg e.d in o.a Middelsee/Spoordok. Hoe worden de keuzes gemaakt hierin tussen de te bouwen woningen en de eventuele voorzieningen. Krijgen woningen altijd voorrang?	In de afgelopen periode hebben we binnen ons plangebied vermogen kunnen uitwisselen. Bijvoorbeeld voor het IKC Middelsee omdat wij dit een belangrijke functie voor de ontwikkeling van de wijk vinden. Vanaf 1 oktober 2024 geldt een nieuwe prioriteitstelling van de ACM. Deze bestaat uit: 1. Oplossingen die congestie verminderen (zoals batterijsystemen die ruimte op het net geven); 2. Veiligheid (partijen zoals politie en defensie); 3. Basisbehoeften (zoals drinkwater, warmtenetten woningbouw en onderwijs). Op dit moment sluit Liander kleinverbruik in principe altijd aan en komen deze aanvragen dus niet op de wachtlijst. Maatschappelijk prioriteren heeft voor deze aanvragen dan ook geen effect. De netbeheerders regelen dit (klik hier). De gemeente heeft hier geen invloed op. We zullen onze wensen kenbaar maken bij Liander en in overleg gaan om te bekijken of we alsnog voorzieningen mogelijk kunnen maken.
Bedrijventerreinen: Zwette/Hemrik, Grou, Stiens → Kan de vertraging hiervan in kaart gebracht worden. Kunnen bedrijven nog wel uitbreiden in onze gemeente?	De aanleg van nieuwe bedrijventerreinen was al vertraagd door de stikstofproblematiek en de daardoor ontstane noodzaak te elektrificeren omdat dit emissievrij is. We zijn daarom bezig om een energieplan te maken voor bedrijventerrein De Zwette VI. Bedrijven met een grootverbruik aansluiting (>3x80 Ampère) die willen uitbreiden of verduurzamen geldt dat

	wanneer er sprake is van congestie (dus capaciteitstekort in het net) hun aanvraag op de wachtlijst wordt geplaatst bij Liander. In sommige gevallen is een slimme oplossing mogelijk, zoals een groepscontract of een capaciteitsbeperkingscontract. Ook (combinaties van) lokale energieopwekking, opslag, verbruik en omzetting kan in sommige situaties een oplossing zijn. Het gaat hier vrijwel altijd over maatwerk oplossingen, met name omdat de lokale netsituatie en de individuele bedrijfsprofielen leidend zijn.
Economisch klimaat mbt. Terugleveren of afnemen: zijn er bij de gemeente concrete signalen ontvangen dat bedrijven vertrekken uit Leeuwarden vanwege de netcongestie? Kan er een beeld gegeven worden van de omvang van de economische schade? En kan het college de ambities die ze op dit vlak nog wel waar maken? Of moeten ze dit naar beneden bijstellen?	Vertrekken speelt nog niet zo zeer, maar nieuwe ontwikkelingen worden wel vertraagd. Overigens speelt het probleem bijna overal in Nederland (klik hier). Het in kaart brengen van de verwachte maatschappelijke kosten van de netcongestie is ingewikkeld omdat de benodigde informatie niet beschikbaar is. De afgelopen tijd zijn er wel rapporten verschenen die een beeld proberen te schetsen van de verwachte impact. Dit zijn rapporten op nationaal niveau. In opdracht van het ministerie van Economische Zaken en RVO is in een eerste analyse gekeken naar de maatschappelijke kostprijs van netcongestie (klik hier). In een vervolgonderzoek door de Boston Consulting Group (BCG) is in kaart gebracht wat de jaarlijkse maatschappelijke kosten zijn voor heel Nederland (klik hier). In totaal gaat het volgens BCG om jaarlijks 10 tot 40 miljard euro aan maatschappelijke kosten. Als we indicatief iets willen zeggen over de schade in de gemeente Leeuwarden dan zou gekeken kunnen worden naar de maatschappelijke

	kosten per inwoner. Die zijn op basis van het BCG rapport per Nederlander jaarlijks tussen de ca. 560 euro en 2.230 euro. Als dit vertaald wordt naar Leeuwarden dan hebben we het over een bedrag tussen de 72 en 287 miljoen euro voor alle Leeuwarders gezamenlijk per jaar. Dit bedrag is natuurlijk indicatief. We hebben de informatie niet om exact te bepalen wat de verwachte kosten zijn voor Leeuwarden. Het is ons niet duidelijk aan welke ambities gerefereerd wordt, maar we zijn ten aanzien van economie en arbeidsmarkt voornemens om door te gaan met onze acties voor toekomstbestendige bedrijvigheid, verduurzaming en een goede aansluiting tussen onderwijs en de arbeidsmarkt.
Liander vertelt ons dat er binnen onze gemeente 187 transportbeperkingen zijn: 98 voor afname, 89 voor teruglevering. Dit zijn dus bedrijven en/of grootverbruikers die op de wachtlijst staan voor oplevering (met oplopende vertragingen tot meer dan 10 jaar). Kan er een berekening of analyse gemaakt worden van wat hiervan de schade is, of het verloren potentieel, voor onze lokale economie en werkgelegenheid?	Wij beschikken niet over de gegevens om hier iets over te zeggen. Wel is er een rapport op nationaal niveau (klik hier) en zie ook de beantwoording hiervoor. Ons beeld op dit moment is dat de netcongestie niet per sé ten koste gaat van bedrijvigheid of werkgelegenheid in Leeuwarden, omdat de situatie overal in Fryslân en in Nederland speelt. Er zijn daarbij regio's waar de problematiek nog zwaarder is.
Gevolgen voor het Cambuurstadion/Geothermieproject door de netwerkproblematiek (Als die er zijn)	Voor zowel het Cambuurstadion als het Geothermieproject is er een vermogensaansluiting beschikbaar. Bij het Cambuurstation is ondanks de beperkingen qua capaciteit een oplossing gevonden voor snel elektrisch laden.

Tot slot

Er verandert veel en we weten niet alles. We werken er wel aan om de informatie op te halen en inzicht te krijgen. Bij belangrijke veranderingen zullen we u informeren.

Hoogachtend,

burgemeester en wethouders van Leeuwarden,

burgemeester.

secretaris.

**Dit document is rechtsgeldig digitaal ondertekend.*